

Санжаева Д.Ц.
Дашиева Д.Б.

Аман үгын абдар

Улан-Удэ
2021

Парциальная образовательная программа
дошкольного образования по литературному
развитию детей

«Аман үгын абдар
'Сокровищница родного фольклора'»

Для детей от 3 до 5 лет

Разработана в соответствии ФГОС ДО

Научный руководитель - Заслуженный учитель РБ, Почетный работник
общего образования РФ, доктор педагогических наук, профессор кафедры
педагогике и психологии детства ГАУ ДПО РБ «Бурятский республиканский
институт образовательной политики» С.Ц. Содномов

Санжаева Д.Ц., Дашнева Д.Б.

П__ Парциальная образовательная программа дошкольного образования
«Аман үгын абдар 'Сокровищница родного фольклора'» для детей от 3
до 5 лет

Для педагогов дошкольного образования – воспитателей, методистов,
заведующих дошкольных образовательных организаций, реализующих
монолингвальное речевое развитие в этнокультурной среде.

**Буряад аман зохёолтой хүүгэдэе танилсуулгын
«Аман үгын абдар» гэхэн нэмэлтэ программа**

1. Зорилгын хуби

1.1. Ойагуулгын бэшэг (Пояснительная записка).

1.2.

«Аман үгын абдар» гэхэн нэмэлтэ программа хургуулида ороодүй үхибүүдэй арадай сээжэ зохёолой уран найханай, мэдрэс- хэлэлгын хүгжэлтэдэ хандажа зохёогдонхой. Буряад арадай соёл культура, ёһо заншалтай үхибүүдэе танилсуулха гэхэн мүнөө сагай эрилтэнүүдэй нэгэн болоно.

Буряад арадайнгаа ёһо гурим сахиха, уран найханай хүгжэлтэ, хүн ба тойроод байһан юртэмсын холбоо баримталан хэдэн жэлэй, хэдэн угай хэмжээндэ дамжуулагдажа байһан арадай педагогика ургажа яваа багашуудда хуралсалай ба хүмүүжүүлгын эхин болоно. Түрэл арадаймнай гүн удхатай ёһо заншал, буряад арадай найхан абарн зан шэнгээһэн арадай педагогика хадаа хэдэн зуун жэлэй туршада үеһөө үедэ дамжуулагдаһаар.

Зохёохо аргын удха ойлголго ба тэрэниие хэрэглэлтэ мүнөө сагай байдалда хүгжэлгын үндэһэн болоно. Хургуулин найһа гүйсөөгүй үхибүүдэй хүмүүжүүлгэдэ арадай педагогика ехэ нүлөө үзүүлнэ. Томо хүнэй ба үхибүүнэй, үхибүүдэй хоорондоо харилсахада, арадай аман зохёолой нааданай, уран найханай түхэлнүүд багашуудай ухаалдин абалгада, бодон үзэлтэдэ, наһанайнь шадбарини хэрэглэлтэдэ туһатай. Үеһөө үедэ дамжуулагдан, хүүгэдэй арадай аман зохёол, наһанайнь наһаа сэдхэлтэ таарамга удха ба түхэлтэй болоно. Үхибүүдтэ зориулан арадай аман зохёол саашадаа болбосорон хүмүүжүүлгын шатада горитой нүлөө үзүүлжэ, ухаан бодолоороо, бэе тамираараа хүсэд түгэдэр хүгжэхын түлхюур боложо үгэнэ.

Арадай аман зохёолдо бүхы жанрай зохёолнууд ородог. Драма, лирика, онтохонууд болон гол геройнууд тухай дуунуудшые ороно. Арадай аман зохёолтой танилсахадаа үхибүүн ганса буряад хэлээр дуугарна бэшэ, харин түрэл арадайнгаа ёһо заншал, оршон байдалтай уран найхангай танилсана.

Фольклор – арадай аман зохёол. Эндэ онтохонууд, оньһон үгэнүүд, зугаа үгэнүүд, таабаринууд г.м ороно. Арадай аман зохёол түрэл буряад арадай байдал харуулна. Арадай аман зохёолтой үхибүүдэе танилсуулга, тэдэнэй болбосорон хүгжэлтэдэ ехэ туһатай.

Энэ программын тон шухала удха шаанарын гэхэдэ, хүүгэдэй сээсэрлэгэй хүмүүжүүлэгшэдтэ хуралсалай үйлэйн ябасада нэмэри туһа боложо, мүнөө сагай телевидени, компьютер, интернет хэрэглэжэ, үхибүүдэй һонирхол татика, түрэл буряад арадайнгаа ёһо заншал алдангүй, саашань дамжуулха гэхэн зорилго табигдан.

«Аман үгын абдар» гэхэн нэмэлтэ программа 3-5 наһатай үхибүүдэе арадай аман зохёолой бага жанриудтай танилсуулха гэхэн шэгэлтэй.

Энэ программа удаадахи хубинуудта хубаарна :

1. Модуль «Зугаатайхан үгэнүүд»

2. Модуль « Үлгын дуун»
3. Модуль « Жорөө үгэ жорөөлөө»
4. Модуль « Таатайхан таабаринууд»
5. Модуль « Оньһон үгэнүүд оншотой»
6. Модуль « Арадай алтан дуһалнууд»
7. Модуль « Онтохонууд»
8. Модуль « Тоолоһон тоолуурнууд »

1.2. Программын зорилгонууд

Зорилгонууд :

Арадай аман зохёолой ашаар үхибүүдэй мэдрэс, хэлэлтэ хүгжөөхэ.

- Бага ба дунда бүлгэмэй хүүгэдэе арадай аман зохёолтой танилсуулха.
- Арадай аман зохёолой бага жанриудай туһаар буряад арадай ёһо заншалда хүндэмүүшээр хүмүүжүүлхэ.
- Харилсаанай ба монологическа хэлэлтэ хүгжөөхэ, арадай аман зохёолтой танилсуулжа, бага наһанай үхибүүдэй хэлэлтэ бажуулха.
- Арадай зохёол хэрэглэн, мэдрэсин, зохёохы үйлэниүүдэе эдэбхитэй болгохо.

Арадай аман зохёолой элдэб түхэлэй мэдрэс гүнзгырүүлхэһээ, холбоо хэлэлтэ, хадуужа абалга хүгжөөхэһөө «Аман үгын абдар» гэхэн нэмэлтэ программын хурган хүмүүжүүлгын зорилго бүридэнэ. Энэ программа шудалхадаа, багашууд гүнзгыгөөр ба бололтойгоор арадай аман үгэтэй танилсаха болоно. Эндэ үхибүүд зугаа үгэнүүд, үлгын дуунууд, таабаринууд, оньһон үгэнүүд, арадай нааданууд, онтохон, ёһохор г.м жанриудые илгаруулжа һурана.

Хуралсалай үйлэйн түхэлнүүд: танилсалга, наадан харуулга, сээжэлдэлтэ, бэхижүүлгэ, нааданай үйлэниүүд (темээр, сюжетээр, хамтын г.м)

Хуралсалай үйлэниүүдэе эрхилхэ арганууд : нааданай, харуулгын, хэлэлгын, бэелүүлгын.

Үхибүүдэй наһан : 3-4, 4-5 наһанай

Программа бэелүүлхын саг : хуралсалай нэгэ жэл

Хуралсалай үйлэниүүдэе үнгэргэхэ саг : 1 долоон хоногто 2 дахин 10 -20 мин

Хүлээгдэхэ дүжүүд :

- үхибүүд арадай аман зохёолтой танилсана, сээжэ хэлэжэ һурана, өөрынгоо наһаа бодол, хүсэл бурядаар хэлэжэ шадха болоно, харилсахадаа зүбөөр хэлэжэ һурана;
- үхибүүд өөрөө ба хүнтэй хоёрэлдэжэ һурана, олон юумэ мэдэхэ болоно, томо зондо ба сасуутандаа асуудал табижа шадха болоно, арадай аман үгын бага жанр тухай мэдрэс олоно;
- Үхибүүд фольклорой зохёолнуудые хэлэлтэдэ хэрэглэхэ шадбаритай болоно.

1.3. Нуралсалай үйлэн удха

Нуралсалай үйлэнүүдтэ, наадаха үедөө, амарха сагта, сэнгэлгын үедэ г.м хүмүүжүүлэн нургалгын ямаршье сагта үхибүүдые арадай аман зохёлтой нягта холбоотойгоор үнгэргэхэ.

«Зугаатайхан үгэнүүд» гэнэн модуль

Зугаа үгэнүүд – Үхибүүн наһанайнгаа түрүүшын жэлнүүдтэ арадай аман үгын эгээл һонирхомо жанр болохо – зугаа үгэнүүдтэй танилсана. Али баа үйлэ гү, али наада харуулһан бэшэ, харин үхибүү һамааруулха гэнэн удхатай багахан шүлэглэмэл зохёол болоно.

Энэ багахан рифмтэй үгэнүүд үхибүүдые тойроод байһан байдал улам гоёр зураглажа, тэрэнэй һанаан сэдхэлһын урмашуулна.

Багахан үхибүүдые нэн түрүүн аман үгын зохёлтой танилсуулжа, бухы хүгжэлтын шатануудаар гарана. Бага наһанһаа үхибүүн арадай аман зохёолой хүсөөр буряад түрэл хэлэнэйнгээ абяануудаар танилсана, хэлэнэй хүгжэм шагнажа, тэрэнэй удха ойлгохо болоно.

Уян, аянгата үгэнүүдэй эдэлхэдэ, үхибүүн аятайхан зугаа үгэнүүдые дабтана:

« Уһан, уһан
Ерыш намдаа,
Нюурым угаа,
Гарым угаа,
Сэбэр болоо,
гоё болоо !» г. м.

«Таатайхан таабари» гэнэн модуль

Таабари – арадай аман зохёолой бага жанруудай нэгэн болоно. Юумэнэй гү, али амитанай дүрсэ ба байдал зураглажа, богонихон аад, дүтэрхы тухэлтэйгөөр үгтэлэн үгэнүүд. Хэлэлгэ, бодожо үзэлгэ, хадуун абалгада таабаринууд ехэ горитой нүлөө үгэнэ.

Али баа юумэ таатайхан дүтэрхы зураглаһан, тэрэниие зүб тааха гэнэн таабаринин гол шэнжэ болоно

Тойроод байһан юртэмсын байдал, байгаалин үзэгдэлнүүд, байдалай ба ажалай тэмсэгүүд, ургамал ба амитад г.м таабаринин удхада ороно.

Таабари таалгахадаа, үхибүүнэй мэдэсэ баримталан үгтэхэ ёһотой. Таабаринин удха дүүрэн ба тодорхойгоор хэлэгдэжэ, үхибүүнэй һонирхол татажа, юун тухай хэлэгдэһинь тухайлаар байха.

Үхибүүдэй наһанда таарама таабаринууд үгтэхэ ёһотой.

Бага бүлгэмэй үхибүүдтэ нюурай, хэлэлгын аянгатайгаар хэлэбэл, ойлгосотой байдаг. Найдангадан гү, али гоёшооһон юумэнүүдые түргэн һанажа лбадаг : тэрэнтэй наададаг гү, али үйлэнүүдые эрхилдэг. Бага

наһандаа үхибүүдэй анхарал, хадуужа абалга, һанан сэдхэлгэ хүгжэдэг, таабари таалгада хэлээр зураглаһине юумэнтэй жэшэжэ шадаха болоно.

Нааданхай, амитад, элээн, тойроод байһан юумэнүүд тухай бага наһанай үхибүүдтэ таабари таалгаха хэрэгтэй. Үлүү олон юумэнтэй удха үхибүүн һанажа абахагүй. Таабаринин үгэнүүд тодо, ойлгосотой байха ёһотой.

Удхын, түхэлэй талаар, таабаринууд таарамжатай байха. Үхибүүд түрүүн шанар шэнжээр хэлэгдэһэн таабари тааха («Үбэлдөө сагаан, хабартаа боро»), һүүлээрнь метафора хэрэглэһэн, зэргэсүүлһэн удхатай таабаринууд хэрэглэгдэхэ («Хаар хаар дуутай, хара торгон дэгэлтэй»). Таабари таалгахадаа, заабол харуулгын хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ, юун тухай таабариб, харуулха хэрэгтэй. Юундэ нимэ үгэнүүд хэрэглэгдэб гэжэ үхибүүдээр хамта бодомжолхо.

«Онһон үгэ онһотой» гэнэн модуль

Түрэл арадаймнай зохёоһон онһон үгэнүүд буряад хэлэнэй баялиг болоно. Онһон үгэтэй танилсахадаа, үхибүүдэй һанаан бодол, хадуужа абалга хүгжэнэ, түрэл хэлэндэ дурлал түрэнэ, һайнаар хэлэжэ һурана, арадайнгаа ёһо заншал мэдэхэ болоно. Тинмэлтэ онһон үгэтэй танилсалга үхибүүдтэ үнгэргэгдэхэ ёһотой.

Онһон үгын хүсөөр магтажашье, үхибүүнэй хэлэн буруу талһын харуулжа болохо, жэшээн: «Эрхэдэ һуранхаар, бэрхэдэ һура».

Онһон үгэнүүд богонихоншье һаа, удхын талаар үгнээгэ, тодоор хэлэгдэдэг, үгэ бүхэн өөрн хууритай. Залхуу, һайрхуу, хомхой, удан г.м ябадалнууд шоо үзүүлдэг, ухаатай, һонор, ажалша хүн онһон үгэнүүд соо магтуулдаг. Гална түрэл нютагаа, эхэ ороноо магтаһан онһон үгэнүүд бин. Тэрэ онһон үгэнүүд түрэнэн нютагаа, эхэ эсэгэ хүндэлхэ, дуратай байхые хүмүүжүүлдэг. Хэлэ хүгжөөлгэдэ ехэн хуури ээлдэг. Удха дээрэн хүдэлхэдөө, үхибүүд бодолгото боложо, холбоо хэлэгдэ һурана,

«Биб гэнэн гансаараа, бидэ гэнэн хамтаараа», «Ажал хэхэдэ, ама тоһодохо», «Ажал хэлэн хүн – садхалан, ажал хээгүй хүн - үлэн» г.м онһон үгэнүүдые хэрэглэжэ, наадажа, ажал хэжэ байха үедэ хэрэглэхэдэ, үхибүүд бэлээр хадуужа абаха, хүмүүжүүлгэдэ туһа болоно.

«Хэлээ һаа - хэхэ, хээ һаа - бүтээхэ»- нимэ удхатай онһон үгэнүүдые аппликациин гү, конструированиин үйлэнүүдтэ хэрэглэхэдэ таарамжатай.

Онһон үгэнүүд сэхэ ба шэлжэһэн удхатай байдаг. «Ажал хэнгүй алагана барихагүйш»- эндэ ганса загана бариха тухай хэлэгдэнгүй, харин ямаршье ажал хэхэ тухай хэлэгдэнэ гэжэ ойлгосо үгэхэ. Онһон үгын удха хүсэтэй гэжэ анха урданһаа мэдэжэ.

Манай үхибүүд түрэл арадайнгаа «ерээдүйн», тинмэлтэ буряад арадайнгаа ёһо заншал мэдэжэ, омогорхожо байхаарнь хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй. Арадай аман зохёлнай сэгнэшгүй баялиг болоно.

Онһон үгэнүүдые хэрэглэжэ элдэб зохёохы даабаринуудые мурьсөөнүүдые дүүргүүлхэдэ таарамжатай. Эндэ онһон үгэнүүдэй сэхэ ба шэлжэһэн удхада анхаралаа хандуулха шухала.

Удхаараа хүндэ бэшэ, үхибүүнэй наһанда таарама оньһон үгэнүүдые хэрэглэхэ.

«Жороо үгэ жороолуулаш» гэхэн модуль

Үхибүүдэй хэлэ хүгжөөхэ олон янзын арга боломжонууд бии. Тэднэй тоодо жороо үгэнүүд өөрын онсо һуури эзэлнэ. Жороо үгэнүүд бии болоходоо, түрүүн гансал хүн зон хүжихэ, һайндэр үнгэргэхэдөө хэрэглэдэг байһан. Тинмэнэеэ жороо үгэнүүдые хүжоу зугаагай жанр гэжэ тоолодог.

Хүшэр үгэнүүдые, абяануудые ба үенүүдые зүбөөр, тодоор үгүүлхэ шүтэглэмэл зохёолнууд жороо үгэнүүд болоно.

«Жаргал, Жаргал Жараахай, жаран табан абаахай» - нимэрхүү энеэдэтэй удхатай жороо үгэнүүд үхибүүдтэ ехэ һайшаагдадаг. Тинбэшье ямаршые жороо үгэнүүд үхибүүнэй хүгжэлтэдэ ехэ туһатай. Жороо үгэ хэрэглэхэдэ хэлэлгэ һайжаруулаха гэхэн гол зорилгонь болоно.

Жороо үгэнүүдые сээжэлдэхэдэ олон янзын арга хэрэглэжэ боломоор. Жэншэнь, багша үхибүүнэй гарта бүмбэгэ шэдэжэ үгэхэдөө, нэгэ үе гү, али үгэ хэлэжэ үгэхэдэнь, үхибүүн дэжшэнь шэдээд, үгэ дабтаад, бариха. Бүмбэгөөр наадуулан хургаха энэ арга ехэ һонин, үхибүүд удаан саг соо һонирхожо наададаг. Энэл арга ондоогоор үнгэргэжэ болоно: нэгэ гарһаа нүгөө гартаа шэдэжэ, үгэнүүдые хэлэхэдэ болохо. Бүмбэгэ хэрэглэнгүй, алыгаа ээлжээлэн ташажа, энэ арга хэрэглэжэ, жороо үгэнүүдые сээжэлдэжэ болохо. Зүбөөр абяан ба үенүүдые үгүүлхэ, хэлэжэ һурахадаа, үхибүүнэй ухаан бодол, бэе тамир г.м хүгжэнэ.

«Арадай алтан дуһалнууд» гэхэн модуль

Арадай нааданууд – үхибүүдые ганса һамааруулаха бэшэ, харин дүүрэн удхатай һуралсалай хүмүүжүүлгын шата болоно. һуралсалай үйлын забһарта гү, али нааданай ехэ һайндэртэ хэрэглэгдэжэ наадаһан нааданууд, наадагша үхибүүдэй наһанай илгаа баримталжа, зүбөөр түсэблэгдэһэн үйлэ хүмүүжүүлгын олон шаабари дүүргэхэ шадалтай.

Һургуулнин наһа хүсөөгүй үхибүүдэй гол үйлэнь наадан болоно. Нааданай хүсөөр үхибүүн бүхы түрэл арадайнгаа байдалтай танилсана. Эбтэй суг хамта наадахадаа, үхибүүд хоорондоо харилсажа һурана. Наадан хадаа хүмүүжүүлгын ехэ үүргэ дүүргэдэг. Ямаршые сагта, ямаршые арадта өөрын дуратай нааданууд байдаг.

Буряад арадай нааданууд үхибүүдэй хүгжэлтэ: ухаан бодол, абари зан, сэдхэлэй байдал, бэеын тамир һайжаруулна

А. М. Горькийн хэлэһээр « наадан – тойроод байһан юртэмсын байдал ойлгохо ба тэрэниие ондоо болгохо, һайжаруулаха үхибүүдэй харгы зам».

Арадай наадан - үеһөө үедэ дамжуулагдаһан, түрэл арадайнай ёһо заншалай нэгэн болоно. Арадай наадан дуун, онтохон, шаабари г.м бага жанрнуудтай нягта холбоотой .

Наадажа байхдаа үхибүүд шуран, солбон, хүдэр, тээсмгэй, өөрын һанаа бодолтой, урагшаа тэгүүдхэ зорилготой болоно. Гансал һамааржа наадаха бэшэ, харин ажал хэрэгтэ дүйтэй, нааданай дүрим сахиха, зүб бурууе илгаруулаха, г.м һурана.

Наада эрхилхэдэ, багша нэн түрүүн зүбөөр түсэблэжэ, хүмүүжүүлгын удха баримтална: наадагшадай наһан, наадаха газар, наадагшадай тоо, нааданай хэрэгсэлнүүд.

Эрдэмтэд бүхы наадануудые бүлэг болгон хубаана: хурганай, мурьсөөнэй, драматическа, хоровадой ба орнаментальна.

Хурганай нааданда богонихон шүлэгүүдые хэрэглэдэг. Аха зоной үхибүүдээр наадажа харилсахада, багашуул ехэ баярладаг

Драматическа наадануудта олон геройнуудай хоорондоо хөөрэлдэжэ наададаг үйлэ. Амитад, шубууд, хүнүүд боложо наадахадаа, өөрынгөө шаабари харуулжа, үхибүүд ехэ оролдодог. Дуу, шүлэг наадандаа хэрэглэнэ.

Мурьсэжэ наадахадаа, үхибүүд илалта туйлаха гэжэ оролдоно, өөрынгөө хүсэ шадал харуулна, элдэб хэрэгсэлнүүдые хэрэглэнэ, бэе һоринго, бэеын тамир һайжарна, тоолуур хэрэглэн наадана.

Хоровадно наадан – ёхор наада бүлэгөөрөө наадана, дуу дуулажа, хитарай үйлэнуудые дүүргэнэ. Дүхэриглэн байжа гү, али хоёр бүлэг боложо урда урдаһаа дуугаа дуулан ябажа наадана.

Мүнөө сагта арадай нааданууд үхибүүдэй хүгжэлтэ ба хүмүүжүүлгэдэ горитой һуури эзэлнэ.

«Онтохонууд» гэхэн модуль

Хэдэн зуун жэлэй хугасаа соо олон тоото һонирхолтой түүхэнүүд үеһөө үедэ дамжуулагдан мүнөө саг хүрэтэр ерэнхэй. Эдэ юун гэжэб ? Арадай онтохон – үнэн болоһон ушарнууд гү, али зоной зохёһон бэшгүүд гү ? Иймэ зохёолнууд тусхай автор үгы, харин түрэл буриад арадай абари зан, баялиг харуулаһан зохёолнууд болоно.

Энэ зохёолнууд соо һайн ба муу хоёрой илгаа, һайн талын геройнууд ходоодо илаһинь харуулагдадаг. Онтохонууд соо ехэнхидэ шэдитэ юумэнүүд оруулагдаһанхай, жэншэнь, амитад хүнэй хэлээр хөөрэлдэхэ г.м.

Оршон тойронниие һаял мэдэржэ байһан багахан үхибүүндэ арадай онтохоной туһатайнь мэдээжэ. Ямар юумэн һайн бэ, яахадаа мууб гэхэн ойлгосо үхибүүд онтохон сооһоо ойлгоно.

Арадай онтохонтой танилсахадаа үхибүүд анхаралтай шагнажа һурана, хэлэн хүгжэнэ, үгын баялиг олошорно, эрдэм ухаан нэрлэнэ.

Онтохоной хүсөөр үхибүүн тойроод байһан байгалинтай, хүн зоной ажабайдалтай, гэр бүлынгөө байдалтай дүтэ танилсана.

«Тоолуурнууд» гэгээн модуль

Наада эхилхын урда, багахан хүхиу шүлэгүүдыг хэрэглэн тоолож, үхибүүд рольнуудаа шэлдэг. Тоолуурнууд өөрын зорилготой, үхибүүдэй хүгжэлтэд горигтой нүлөө үзүүлдэг.

Үхибүүн тоолуур тоолож байхдаа, зүбөөр, хүндэтэйгөөр бэшэндээ хандажа, нааданай дүрм баримталжа нурана. Тоолуур тоолоходоо, үхибүүнэй халуужа абалга, анхарал хүгжэнэ.

«Нэгэн, хоёр, гурба, нэрэ шинин хэн бэ?», «Хэн хүүхэн бэ? Тугал, унаган, эшэгэн, хурьган, ботогон...Шинш!». Тоолуур тоолоходоо, ритм баримталан тоолохо хэрэгтэй.

Үхибүүнэй хүгжэлтэд наадаха шадабари шухала болоно. Олоороо наададаг наадан бүришье сэх нүлөө үзүүлдэг. Тоолуур тоолож, наада эрхилгэшыг

Тоолуур хэрэглэж наадахда, үхибүүд эбтэй болоно, нүхэсэл бэхжэнэ, үнэн сэхэ байлга, журам сахилга, г.м. хүүгэдэй найн тала хүмүүжүүлэгдэнэ.

Тоолуур тоолож байхан үхибүүн бөшэ үхибүүдэйнгээ үбсүүндэ халта хүрээж, тоолоно. Энэ үедэ үхибүүд анхаралтай шагнана, этигэл түрэнэ.

Тоолуур тоолоходоо, үхибүүн гараа, бээ хүдэлгэхдөө, бээын тамир хүгжэнэ.

Багахан тоолуурнууд хүүгэдэй халуужа абалга хүгжөөнэ, хэлэлгэнь, үгүүлэлмьн сээр болоно. Тоолуурай үгэ үхибүүн марташыг наа, өөрөө тэрэнэ таараха үгөөр дүүргэхэ шадал олоно.

Эхэни тоолуурнууд тоонууднаа бүридэдэг, тинмэлээ үхибүүд тоо тоолож нурадаг. Тоолуур тоолоходоо, ритм доронь үхибүүд хүрэнэ, хатарна, бээынгээ хүдэлсэ хүгжөөнэ.

«Үлгын дуун» гэгээн модуль

Хүгшэн эжы, эжнэрнай үлгын дуу дуулажа, нарай үхибүүгээ бөөмэйдэг. Үлгын дуун арадай аман зохёолой бага жанруудай нэгэн болоно. Үхибүүнэй найнаар унтахда, бөөн элүүр хүгжэнэ. Нилха нарай үхибүүндэ дуугаржа, дуулажа, түрэлхидтээ, тойроод байхан юумэтэй танилсуудлаг байгаа. Үхибүүгээ үлгидэжэ, үлгын дуу дуулахдаа, эжнэр өөрингөө дура, энхэрэл мэдүүлнэ.

Үлгын дуунай удха – найхан нойрсохо, элүүр энхэ, найн байдал үрезжэ үхибүүндэ дууладаг. Эгээл найхан, дулаан үгэнүүдээр эхын үхибүүндэ хандажа үлгын дуун зэдэдэг.

Арад бүхэн өөрын үлгын дуутай, тэрэни дуулахдаа ямаршыг хүгжэмэй зэмсэг хэрэглэдэггүй, гансал найхан хоолойн аялга хэрэгтэй.

Нуралсадай үйлэниүүдэй удхын ёно заршамууд

(Содержание деятельности основано на педагогических принципах).

Гуримцулхан ёно заршам (принцип системности) арадай аман зохёолой бага жанруудыг сээрлэгэй үхибүүдтэй танилсуулхда, зүб гуримээр эмхигдэн зохёогдонон байха.

Эдэбхитэй байлгын ёно заршам (принцип активности) Эдэб янзын арга ба түхэлнүүдыг хэрэглэн арадай аман зохёолтой танилсуулха.

Олон янзын бүх хэмжээнэй ёно заршам (принцип разнообразия и полноты) Хүүгэдтэ зориулхан буряад арадай аман зохёол баян, нонин онтохонууд олон, бага жанрай зохёолнууд элбэг. Тинмэлээ хүмүүжүүлэгшэ арадай байлиг үргэнөөр хэрэглэжэ, ажалва ябуулха.

Зохёохы байдалай ёно заршам (принцип эмоциональной окраски и комфорта) Багша үхибүүндэ урин налгайгаар хандахда, үхибүүн харилсаанда урматай харюусаха. Бага жанрай зохёолнуудтай танилсахдаа, багша уянгатуулан хэлэжэ, хөөржэ, үхибүүндэ дүтөөр үгэдлэхэ байдал тогтоохо.

Ойлгуулан тайлбарин ба шата дамжаалын ёно заршам (принцип доступности и поэтичности) Үхибүүн нэн түрүүн аман зохёолой удха ритмээр, рифмээр, хоолойн аялгаар элрүүлэн шагнана, багшын хойношоо абяануудыг, үенүүдыг, үгэнүүдыг хэлэжэ, гараа, тархяа, бээ хүдэлгэжэ, альгаа ташажа дабтана.

Нэгдэхэлгын ёно заршам (принцип интеграции) Онтохоной удха ойлгуулхын тула, хүүхэлдэйнүүдыг хэрэглэн харуулхда болоно. Нэн түрүүн үхибүүдыг нааданхайнуудтай, хүүхэлдэйнүүдтэй танилсуулха, наадуулха, тэрэнэй нүүлээр үгэнүүдыг, холбуулалнуудыг шагнуулха, дабтуулха. «Муура багша», «Сахан ба шандаган», «Амитадай арсалдаан» г.м. онтохонуудыг үхибүүдтэ наадуулхда найшвагдадаг.

Уран үгэ (художественное слово.)

Уран үгэ - үхибүүдыг хүмүүжүүлгын шухала хэрэгсэл. Үгын хүсөөр орон тойронтой танилсана, хоорондоо харилсана. Хүүгэдтэ нонин онтохо, рассказ уншажал байбил, шагнаха дадалтай болоно. Гурба наһатай үхибүүн зохёолой удха ойлгожэ, бээын хубин хүсөөр харюусажа болоно. Хэмжээгээрээ багахан рассказ, онтохоной удха хөөржэ шадаха, найхан зурагуудыг иража хараха, ном гамнажа нураха. Наһанайн савхан шатын үндэс нуури боложо үгэнэ.

Бага бүлгэмэй нуралсалай үйлэн тематическа түсэб 3-4

	Хубинууд	Сая
1	Модуль «Зугаатайхан үгэнүүд»	5
2	Модуль «Толоһон тоолуурнууд»	6
3	Модуль «Жороо үгэ жороолуулая»	7
4	Модуль «Онһон үгэ онһотой»	7
5	Модуль «Таатайхан таабаринууд»	9
6	Модуль «Арадай алтан дуһалинууд»	13
7	Модуль «Онгохонууд»	11
8	Модуль « Дуунууд, шүлэгүүд, үлгын дуунууд»	10
9	Дүн	68

Бага бүлгэмэй нуралсалай үйлэн тематическа түсэб 4-5

	Хубинууд	Сая
1	Модуль «Зугаатайхан үгэнүүд»	5
2	Модуль «Толоһон тоолуурнууд»	6
3	Модуль «Жороо үгэ жороолуулая»	7
4	Модуль « Онһон үгэ онһотой»	7
5	Модуль «Таатайхан таабаринууд»	9
6	Модуль «Арадай алтан дуһалинууд»	13
7	Модуль «Онгохонууд»	11
8	Модуль «Дуунууд, шүлэгүүд, үлгын дуунууд»	10
9	Дүн	68

Арадай аман зохёолой нуралсалай тематическа түсэб гурба - дүрбэ наһатай үхибүүдтэ.

Сентябрь

	Нуралсалай үйлэн темэ	Сая	Зорилго	Хэрэглэгдэх зохёолнууд
	Зугаатайхан үгэнүүд	3	Зугаа үгэнүүдые хэрэглэхэдэ, халуужа абалга, тодо хэлэлгэ хүгжөөхэ, арадай аман зохёолдо һонирхол түрүүлхэ, ритм баримталжа	Уһан, уһан Урдана, Нюур гарым угаана. Тинг – тинг, Үглөөгүүр болоо,

			бэшэһэн үхибүүдэй хандуулха.	жаирта анхарал Тинг – тинг, Үхибүүд, бодогты. «Нюуршни юундэ сагаахан бэ ?» - һу уугааб. - Хасаршни юундэ улаан бэ ? - Үндэгэ мяха эдэзб...
	Амитад тухай таабаринууд.	2	Арадай аман зохёолой бага жанр болохо таабари анхаралтайгаар шагнажа, анхаржа, зэргэсүүлжэ, юун тухай таабариб гэжэ үхибүүдэй ухаа бодол хүгжөөхэ; зурагуудые хэрэглэхэ; оршон тойронтой танилсуулха	Хон хон дуутай, Хондолой дээрээ дэгээтэй. Гээгээгүй аад, бэдэрдэг, Үлдөөгүй аад, болодог.
	Тоолуур	1	Үгэнүүдые ойлгожо, мэдэжэ абалгын үндэһэн болоно, хүүгэдые уран шадамарта (артистизмдэ) һургана, ухаансар, болгоомжотой, үгэн сэхэ, аяда нүхэдэй хани барисаан г.м шанар шэижэтэйгээр хүгжөөхэ	Нэгэн, хоёр Нэрэ шинни хэн бэ ? Гурба, дүрбэ, таба Хэмши, хэлмш ? Хэды тоо мэдэхэшни ?
	Арадай наадан	2	Арадай наадлнтай танилсуулха; дахаад наадажа һургаха; бэеын тамир хүгжөөхэ, нотогай шэижэнүүдтэй танилсуулха	«Алтан , наашаа гара.» «Бээлэй нюулга»

хамта	8		
-------	---	--	--

Октябрь

Нуралсалай үйлэн темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зохёолнууд
Жороо үгэнүүд	5	Үхибүүнэй хэлэлгэ хүгжөөлгэ ба бэлжүүлгэ, зураг ба мнемотаблица хэрэглэжэ, шагнажа, абяануудые илгаруулха, зүбөөр хэлүүлжэ хургаха;	1. Маа, маа, маа Маарана хурьган, Мөө, мөө, мөө Моөрэнэ тугал. 2. Тэмээн, тэмээн, тэбэрюухэй. Тэмээнэй хүбүүн, Табарюухай. 3. Хурдан хула морин Хойгуур, урдуур жороолоо. 4. Тээ тэндэ арбан табан Тарган тарбаган. 5. Барбаадай, Батан туулай, Тоохон тобшо, Толн байса, Бишыхан Шэгшүүдэй.
Дуу шагналга ба дуулалга	2	Дуу сэжэлдэхэ, дуу, хүгжэм анхаралтайгаар шагнахые хүгжөөхэ. Дуунай удха ойлгожо, дүүрэтэрнь шагнажа хургаха. Хүгжэм дуун доро шандаганай, хандагайн ба үнэгэнэй онсо маягыень харуулан хатар наадаха. Хүгжэм дуунай удхыень хатарар харуулаха.	1. «Орогты манайда», Тук – тук- тук Хэн тоншоноб ? Би шандаган !... «Эжидээ дуратайб...»

Оншон үгэнүүд	7	Арадай аман зохёолнуудые шагнаха шадабаринень үргэлжлүүлхэ. Оншон үгэнүүдэй удха, байгуулга илгаруулжа хургаха. Багшатаа хамта дабтан хэлэхэ һонирхол түрүүлхэ.	Биб гэлэн гансаараа, Бидэ гэлэн хамтаараа.
хамта	8		

Ноябрь

№	Нуралсалай үйлэнүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэхэ зохёолнууд
1	Тоолуурнууд	2	Үхибүүдэй бээ тамыр хүгжөөхэ, борилгодо бээ бэлдэхын хүмүүжүүлхэ, нааданай журм сахиха ба хамта наадаха дадал сээжэдэн абаха һонор ухаае хүгжөөхэ.	1. Хэн хүүхэн бэ ? Тугал, унаган, Эшэгэн, хурьган, Ботогон... Шинш !
2	Онтохон	2	Арадай онтохо анхаралтайгаар шагнахые хүгжөөхэ. Онтохоной удха ойлгожо, геройнуудайнь абари зантай тавилсаха, һайн муу тала элрүүлхэ, театр болгон харуулаха	« Шандаган ба үбэл»
3	Таабаринууд	2	Таабари тааха шадабаринень үргэлжлүүлхэ, таабарини далда удха илгаруулжа хургаха, таабари тааха һонирхол түрүүлхэ.	1. Ёдогорхон эбэргэй, Ялхан һахагтай. Өдөө соройдог, Гэрэй амитан, Юун бэ ?

				2.Мяу - мяу дуугардаг, Мяха - хүүеэр хооллодог Манай дуратай ...
4	Арадай нааданууд	2	Буряад нааданай удха ойлгуулха, наадахыень идхаха. Үхибүүдые түргэн, удаан наада нэлгэхыень хургаха. Наадаа гоёор ба сэдьхэл хүдэлгэмөөр дүүргэхыень хургаха.	1.«Бээлэй нюулга» 2.«Малгай гойруулха»
5	хамта	8		

Декабрь

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зохёолнууд
1	Онһон үгэниүүд	2	Мнемотаблица хэрэглэн, гэрэй амитад тухай онһон үгэниүүдые сээжэлдэхэ	Эхэ эсэгэ хоёр Һара наран хоёр. Хүн ахатай. Дэгал захатай
2	Онтохон	2	Онтохон анхаралтай шагнуулха, асуудалда харюусаха дадал олгуулха	«Халхууртай хубсаһан»
3	Арадай нааданууд	2	Тоолуур хэрэглэжэ, наадагшадые шэлэхэ, нааданай дүримтэй танилсуулжа, эб хамта наадуулха.	«Зүүн, утаһан, зангилаа» «Шоно ба тарбагананууд»
4	Шүлэгүүд	2	Шүлэг тодоор хэлэхэ, шүлэгэй	1.Оо, гоё даа, гоё даа Ёлкомнай!

			удхаар наада харуулха, наадаха,	Одоолшые ер Шэнэ жэлний Хасуури, хасуури Ногоороо, Хадаһаа ерээ Ёлкодоо... и 12 хурган»
5	Хамта	8		

Январь

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зохёолнууд
1	Тоолууриууд	1	Тодо хэлэлгэ, анхарал, сээжэ мэдэлгэ хүгжөөхэ, ритм баримталжа хэлүүлхэ, сээлдэн абаха	1.Нэгэ, хоёр Наашаа, салан Гурба, дүрбэ Дээшээ, доошо Таба, яба Шамай тоолоо
2	Арадай наадан	1	Арадай нааданда һонирхол түрүүлхэ, фольклорой туһаар үхибүүдэйтамир хүгжөөхэ, зүгүүдые зүб элирүүлхэ, суг хамта наадаха дадалтай болгохо, табан хуиуу малгай танилсана.	«Шагай наадан»
3	Таабаринууд (Үбэл тухай)	1	Онсо темэдэ зориулһан таабари таалгаха,	Сагаан хүн Сэхэ тэнгэр Газарта буу
4	Онтохонууд	1	Арадай онтохо анхаралтайгаар шагнахые хүгжөөхэ. Онтохоной удха ойлгожо, геройнуудайнь абари зантай	«Амитадай арсалдаан»

			танилсаха, найн муу тала элирүүлхэ, театр болгон харуулха
5	хамта	4	

Февраль

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зохёолнууд
1	Оншон үгэнүүд	2	Зэргэсүүлгэ, сасуулга дээрэ үндэһэлжэ,	1.Ажал хэхэдэ, Ама тоһодохо. 2.Эбтэй шаазгай Элэз бариха
2	Арадай нааданууд	2	Буряад наадануудтай танилсаа үргэлжэлүүлхэ,хүүгэдэй нүхэсэлдэ, харилсаа холбоондо, эбтэй байлгада нүлөө үзүүлхэ ; Анхарал, халуужа абалга, хургануудай нугархай байлга хүгжөөмэ, түргэн , зүбөөр тоолоно,	«Шагай наадан»
3	Онтохонууд	2	Арадай онгохо анхаралтайгаар шагнахые хүгжөөхэ. Онтохоной удха ойлгожо, геройнуудайнь абари зантай танилсаха, найн муу тала элирүүлхэ, театр болгон харуулха	1.«Тэмээн хулганаан хоёр» 2.«Хулгана, минсгэй, эрэ тахян»
4	Дуу шагналга ба дуулалга (шүлэг)	1	Хүгжэм доро дуулажа бураха, суг хамта эбтэй наадаха дадал, ухаан бодолоо гүйлгэхэ,	«Бууза»

5	Ёохор наадан	1	Ёохорой түрүүшын алхамуудтай танилсуулха; буряад хубсалантай танилсалаа үргэлжэлүүлхэ	Ёохор, ёохор,ёохорнай Яагаа гоё наадан бэ ? Эбтэй гараа адхажа, Эрьен байжа катарая...
6		8		

Март

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зохёолнууд
1	Онтохонууд	2	Арадай онгохо анхаралтайгаар шагнахые хүгжөөхэ. Онтохоной удха ойлгожо, геройнуудайнь абари зантай танилсаха, найн муу тала элирүүлхэ, театр болгон харуулха	«Шубуудай арсалдаан»
2	Таабаринууд (хүнэй бэе тухай)	2	Таабари тааха шадабаринень үргэлжэлүүлхэ, таабарини далда удха илгаруулжа бургаха, таабари тааха һонирхол түрүүлхэ.	1.Аяга соо алаг булаг. (нодэн) 2. Хулан модон соо Хула морин жороолоо. (шүдэн).
3	Арадай нааданууд	2	Арадай нааданда һонирхол түрүүлхэ, фольклорой туһаар үхибүүдэй тамир хүгжөөхэ, зүүгүүдые зүб элирүүлхэ, суг хамта наадаха дадалтай болгохо	«Шагай наадан»

4	Жороо үгэнүүд	2	Үхибүүнэй хэлэлгэ хүгжөөлгэ ба баяжуулга, зураг ба мнемотаблица хэрэглэжэ, шагнажа, абяануудыг илгаруулха, зүбөөр хэлүүдэжэ бургаха ;	Эрхэлээ, эрхэлээ, эшэгэн тэхэ, Эшэгэй, эшэгэй, эшэгэй наадан.
5	Хамта	8		

Апрель

№	Нуралсалай үйлээнүүдэй темэ	Сая	Зорилго	Хэрэглэгдэхэ зохёолнууд
1	Зугаа үгэнүүд	2	Зураг анхаралтай хаража, багшын үгэ шагнажа, асуудалда харюу үгэхэ; хэлэлгэ, шагналга хүгжөөхэ; гараараа, хүлөөрөө, үйлэ харуулжа зугаа үгэнүүдыг дамжуулха ;	1.- Юуцэ Баатар бархирааб, Юуцэ айгаад харайгааб ? - Хүршын галуун сухалдаа, Хүлдэнь аһан шэрэлдээ 2.Жаргал, жаргал жараахай, Жаран хүлтэй абаахай.
2	Оншон үгэнүүд	2	Бураад үгын нөөсэ элбөгжүүлэхэ, ёһо заншалаа хүндэлэхэ,	1.Эрхые нуранхаар, Бэрхые нура. 2.Эхилбэл – дүүргэхэ, Бэдэрбэл – олохо.
3	Дуу шагналга ба дуулалга (шүлэг)	2	Хабар тухай дуу шагналга ба дуулаха, үгэнүүдын сээжэлдэхэ.	«Ая ганга» дуун
4	Арадай нааданууд	2	Эбтэй хүдэлжэ наадаха һонирхол түрүүлэхэ;	«Һохор һамган»
5	Хамта	8		

Май

№	Нуралсалай үйлээнүүдэй темэ	Сая	Зорилго	Хэрэглэгдэхэ зохёолнууд
1	Дуу	2	Ёхорой алхамуудыг дабтаха. үргэлжлүүлэхэ, дуу сээжэлдэхэ.	Ямар сээсэг гоёб даа? Ягаан сээсэг гоёл даа...
2	Таабаринууд (байгаалин үзэгдэлнүүд)	2	Таабари тааха шадабаринень үргэлжлүүлэхэ, таабарини дадаа удха илгаруулжа бургаха, таабари тааха һонирхол түрүүлэхэ.	Хүлгүй аад, ябадаг, Нюдгүй аад, уйладаг Мүльһэн дээрэ мүнһэн шагта Абынгаа мүнгэ тооложо ядааб. (мүшэд)
3	Тоолуур	2	Шэно тоолуурнуудаар хэлэлгэ баяжуулга; халуужа абалга хүгжөөнэ; эб хамта наадажа нурана, нааданай дүрим сахнажа нурана.	Нэгэ, хоёр Бодоё, Гурба, дүрбэ Тогтоё, Таба, зургаа Наадаа.
4	Онтохон	2	Онтохонтой танилсалга, анхаралтай шагналга, зурагуудыг хаража, хөөрөө үнгэргэхэ, хүүхэддэйнүүдээр театр харуулга.	1.«Хоёр эшэгэн» 2. «Туулайнууд»
5	хамта	8		

Хамта : 68

Арадай аман зохёолой хуралсалай тематическа түсэб
дүрбэ- таба наһатай үхибүүдтэ.
Сентябрь

Хуралсалай үйлэйн темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зохёолнууд
Зугаат ай үгэнүүд		Зугаа үгэнүүдые хэрэглэхэдээ, хадужа абалга, тодо хэлэлгэ хүгжөөхэ, арадай аман зохёолдо һонирхол түрүүлхэ, ритм баримталжа бэшэһэн жанрта үхибүүдэй анхарал хиндуулха.	«Нюуршин юүндэ сагаахан бэ ?» - Нү уугааб. - Хасаршин юүндэ улаан бэ ? - Үндэгэ мяха эдэб...
Намар, огородой эдээн тухай таабаринууд.	2	Арадай аман зохёолой бага жанр болохо таабари анхаралтайгаар шагнажа, анхаржа, зэргэсүүлжэ, юун тухай таабариб гэжэ үхибүүдэй ухаа бодол хүгжөөхэ; зурагуудые хэрэглэхэ; оршон тойронтой танилсуулха	1. Элдэб жэмэс эдэсшээ, Эгээл «амтатой саг». Алтан шара намаа Аалин доошоо буунал. 2. Газар доро гахай түрээб.
Үлгын дуун	2	Эхэ хүнэй нарай нялхдаа уринаар хандалга, һанаагаа зоболго, дуратай байһые харуулна гэжэ ойлгосо үгтэнэ.	Бүүбэй, бүүбэй, бүүбэйхэн Баабайн хүбүүн ямар юм? Бүүбэй, бүүбэй, бүүбэйхэн Баабайн хүбүүн бэрхэ юм. Бүүбэй, бүүбэй, бүүбэйхэн Баабайн басаган ямар юм? Бүүбэй, бүүбэй, бүүбэйхэн Баабайн басаган эрхэ юм.
Тоолуур		Үгэнүүдые ойлгожо, мэдэжэ абалгын үндэһэн болоно, хүүгэдые уран шадмарта (артистизмдэ) хургана,	Тала дайда ехэл Табан хушуу мал: Морин, үнээн, тэмээн. Хонин, үшөө ямаан. Мүнөө хэн адуулхаб? Мэнэ түргөөр гара!

			ухаансар, болгоомжотой, үнэн сэхэ, анда нүхэдэй хани барисаан г.м шанар шэжэтэйгээр хүгжөөхэ	
Арадай наадан	2	Арадай наадантай танилсуулха; дахаад нааджа хургаха; бэсын тамир хүгжөөхэ, орон нюотасгай шэжэснүүдтэй танилсуулха		«Зүүн, утаһан, зангилаа.» «Шоно ба тарбаган»
	хамта	8		

Октябрь

Хуралсалай үйлэйн темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зохёолнууд
Жороо үгэнүүд		Үхибүүнэй хэлэлгэ хүгжөөлгэ ба баяжуулга, зураг ба мнемотаблица хэрэглэжэ, шагнажа, абянуудые илгаруулха, зүбөөр хэлүүлжэ хургаха;	1. Шинье шинь, Бишье биб. Тэрэнье тэрэ, Тэхэнье ямаан. 2. Арбаад гаран Арбагар хасуури Арадаа үргэлжэ, Асарааб шамаа. 3. Хон хонхохон Хоёр донхохон, Дон донхохон Долоон домбохон 4. Туу, бү туу Тулам дутуу. Шуу, бү шуу Шуран бушуу. 5. Галуун, галун – Гаа, гаа, гаа, Галун шангаар Ганганаа.
Дуу	2	Дуу сээжэлдэхэ, дуу, хүгжэм	1. «Һайхан даа! Сээг соогуур гүйлдөөбли...».

	шагналга ба дуулалга		анхаралтайгаар шагнахыг хүгжөөх. Дуунай удха ойлогожо, дүүрэтэрнь шагнажа хургаха. Хүгжэм дуун доро шандаганай, хандагайн ба үнэгэнэй онсо маягыень харуулан хатар наадаха. Хүгжэм дуунай удхыень хатараар харуулха.	2. « Ая ганга... »
	Намар тухай оньһон үгэ		Арадай аман зохёолнуудыг шагнаха шадабаринь үргэлжлүүлхэ. Оньһон үгэнүүдэй удха, байгуулга илгаруулжа хургаха. Багшатаа хамта дабтан хэлэхэ һонирхол түрүүлхэ,	1. Хабар сээсэгээр һайхан, Намар жэмэсээр һайхан.
	хамта	8		

Нойбрь

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэхэ зохёолнууд
1	Тоолуурнууд	2	Үхибүүдэй бэе тамир хүгжөөхэ, хорилгодо бэе бэлдэхын хүмүүжүүлхэ, нааданай журам сахиха ба хамта наадаха дадал сээжэлдэн абаха һонор ухааг хүгжөөхэ,	Хэн хүүхэн бэ ? Тугал, унаган Эшгээн, хурыган, Ботогон... Шии! Пат парнаахан, Патан парнаахан, Ойлог шойлог, Одхон Нима. Одон Сэрэмгэл.

	2	Онгохон	2	Арадай онгохо анхаралтайгаар шагнахыг хүгжөөхэ. Онгохоной удха ойлогожо, геройнуудайнь абари зантай танилсаха, һайн муу тала элирүүлхэ, театр болгон харуулха	« Табан хурган »
	3	Ойн амитад тухай таабаринууд	2	Таабари тааха шадабаринь үргэлжлүүлхэ, таабарини даада удха илгаруулжа хургаха, таабари тааха һонирхол түрүүлхэ.	1. Годи- бэди гүйдэлтэй, Гоё шара дэгэлтэй. 2. Үбэлдөө - сагаан, Хабартаа боро.
	4	Арадай нааданууд	2	Буряад нааданай удха ойлгуулха, наадахыень идхаха. Үхибүүдыг түргэн, удаан наада һолгэхыень хургаха. Наадаа гоёор ба сэдхэл хүдэлгэмөөр дүүргэхыень хургаха.	« Һохор һамган » « Малгай тойруулха »
	5	хамта	8		

Декабрь

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэхэ зохёолнууд
1	Нүхэсэл тухай оньһон үгэнүүд	2	Зурагуудыг хэрэглэн, оньһон үгэнүүдыг сээжэлдэхэ	Нэрэ хухаранхаар Яһа хухара Һайн мориндо эгэн олон, Һайн хүндэ нүхэл олон.
2	Онгохон	2	Онгохон анхаралтай шагнуулха,	« Могой эрэ таха хоёр »

			асуудалда харюусаха дадал олгуулха	
3	Арадай нааданууд	2	Тоолуур хэрэглэж, наадагшадые шэлэхэ, нааданай дүримтэй танилсуулжа, эб хамта наадуулха.	«Шагай наадан» ба «Шено тарбагананууд»
4	Шүлэгүүд	2	Шүлэг тодоор хэлэхэ, шүлэгэй удхаар наада харуулха, наадаха,	1.Оо, гоё даа, гоё даа Ёлкомнай! Одоошье ерээ даа Шэнэ жэлнай !... Хасуури, хасуури Ногоороо, Хадаһаа ерээ Ёлкодоо...
5	Хамта	8		

Январь

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саяг	Зорилго	Хэрэглэгдэхэ зохёолнууд
1	Тоолуурнууд	1	Тодо хэлэлгэ, анхарал, сээжэ мэдэлгэ хүгжөөхэ, ритм баримталжа хэлүүлхэ, сээлдэн абаха	1.Нэгэ, хоёр Наашаа, саашаа, Гурба, дүрбэ Дэвшээ, доошоо. Таба, яба Шамай тоолооб ! ***
2	Арадай наадан «Ёохор»	1	Арадай нааданда һонирхол түрүүлхэ, фольклорой туһаар үхибүүдэй тамир хүгжөөхэ,	Саян уулын оройдо Сахиур шулуун яларба. Сага нарын нааданда Сасуутамнай сугларба. Сагаан һара гаража, Сагаалгамнай эхилбэ.

			зүгүүдые зүб элирүүлхэ, суг хамта наадаха дадалтай болгохо, табан хушуу малтай танилсана.	Сарюун нүхэд сугларжа,Ёохор наадан эхилбэ.
3	Таабаринууд (Үбэл тухай)	1	Онсо темэдэ зорюулһан таабари таалгаха,	Хүйтэн болоо газда, Хүбхэгэр саһан ороо, Хүдэлэн дэгэлээ үмдэхэм, Хүйтэнһөөш айнагүйб
4	Онгохонууд	1	Арадай онгохо анхаралтайгаар шагнахые хүгжөөхэ. Онгохоной удха ойлгожо, геройнуудайнь абари зантай танилсаха, һайн муу тала элирүүлхэ, театр болгон харуулха	« Нохой хүн хоёр»
5	хамта	4		

Февраль

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саяг	Зорилго	Хэрэглэгдэхэ зохёолнууд
1	Онһон үгэнүүд	2	Зэргэсүүлгэ, сасуулга дээрэ үндэһэлжэ,	Ажал хэхэдэ, Амбар дүүрэн. Ябаһан хүн яһа зууха Хэбтэлэн хүн хээли алдаха.
2	Арадай нааданууд	2	Бурлад наадануудтай танилсаа үргэлжэлүүлхэ,хүүгэдэй нүхэсэндэ, харилсаа холбоондо, эбтэй байлгада нүлөө үзүүлхэ	«Шагай наадан»

			; Анхарал, хатуужа абалга, хургануудай нугархай байлга хүгжөөнэ, түргэн зүбөөр тоолоно,	
3	Онгохонууд	2	Арадай онгохо анхаралтайгаар шагнахыг хүгжөөх. Онгохоной удха ойлгожо, геройнуудайнь абари зантай танилсаха, найн муу тала элрүүлхэ, театр болгон харуулха	1.«Шаазгайн хүүгэд» 2.«Минисэй»
4	Дуу шагналга ба дуулалга (шүлэг)	1	Хүгжэм доро дуулажа бураха, суг хамта эбтэй наадаха дадал, ухаан бодолоо гүйлгэхэ,	«Бууза», «Бообо»
5	Ёохор наадан	1	Ёохорой түрүүшын алхамуудтай танилсуулха; буряад хубсаһантай танилсалаа үргэлжлүүлхэ	Ёохор, ёохор, ёохорнай Яагаа гоё наадан бэ ? Эбтэй гараа адхажа, Эрхен байжа хатарая...
6		8		

Март

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зөхбөлнууд
1	Онгохонууд	2	Арадай онгохо анхаралтайгаар шагнахыг хүгжөөх. Онгохоной удха ойлгожо, геройнуудайнь абари зантай танилсаха, найн	«Баабгай үнэгэн хоёр»

			муу тала элрүүлхэ, театр болгон харуулха	
2	Хүнэй бэеын хуби тухай табаринууд	2	Таабари тааха шадабариниень үргэлжлүүлхэ, таабаринин далда удха илгаруулжа һургаха, таабари тааха һонирхол түрүүлхэ.	1. Домбо долоон нүхэтэй (толгой) 2. Хотон соо хара хурыад. (нодэн) 3. Хадын хажууда жалжагы гутал (шэхэн)
3	Арадай нааданууд	2	Арадай наадаанда һонирхол түрүүлхэ, фольклорой туһаар үхибүүдэй тэмэр хүгжөөхэ, зүгүүдые зүб элрүүлхэ, суг хамта наадаха дадалтай болгохо	«Шагай наадан»
4	Жороо үгэнүүд	2	Үхибүүнэй хэллэгэ хүгжөөлгэ ба баяжуулга, зураг ба мнемотаблица хэрэглэжэ, шагнажа, абяануудые илгаруулаха, зүбөөр хэлүүлжэ һургаха ;	1. Эрбээхэй эрьелдээд, Дээшээ ниндэншоо. Эржүүхэй эрьелдээд, Доошоо унашоо. 2. Тэрэ хойно Гэрэй хойно, Хори гаран хара галун.
5	Хамта	8		

Апрель

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саг	Зорилго	Хэрэглэгдэх зөхбөлнууд
1	Зугаа үгэнүүд	2	Зураг анхаралтай хаража, багшын үгэ шагнажа, асуудалда харюу үгэхэ; хэллэгэ ,	1. – Басагахан, басагахан, Хана ошоод ерэбэн дам?

			шагналга хугжөөхэ ; гараараа, хүлөөрөө, үйлэ харуулжа зугаа үгэнүүдые дамжуулха ;	- Хүтгэн эжидэ ошсолби Харгын нүгөө захида. - Юу мэдэж эрэбэш даа, Түргэн мандаа хоерын даа. - Хүжюу байна эжымнай : Эбэрээ ургаа шэгээдэйн. Үдэр бүри хоёрхэнинь Томо болоно торонгүй.
2	Оншон үгэнүүд	2	Бураад үгын нөөсэ элбэгжүүлхэ, ёно заншалаа хүндэлхэ,	1.Эрхыс нуранхаар, Бэрхыс нура. 2.Эхилбэл – дүүргэхэ, Бэдэрбэл – олохо.
3	Дуу шагналга ба дуулалга (шүлэг)	2	Хабар тухай дуу шагналга ба дуулаха, үгэнүүдынь сээжэлдэхэ.	«тоб тоб тоборооб» дуун
4	Арадай нааданууд	2	Эбтэй хүдэлжэ наадаха һонирхол түрүүлхэ;	«ёхор һамган»
5	Хамта	8		

Май

№	Нуралсалай үйлэниүүдэй темэ	Саяг	Зорилго	Хэрэглэгдэхэ зохёолнууд
1	Дуу	2	Ёхорой алхамуудыс дабтаха үргэлжэлүүлхэ, дуу сээжэлдэхэ.	Ямар сээсэг гоёб даа?
2	Таабаринууд (байгаалини үзэгдэлнүүд)	2	Таабари тааха шадабаринень үргэлжэлүүлхэ, таабарини далда	Хүлгүй аад, ябадаг, Нюдэгүй аад, уйладаг Мүльһөн дээрэ мүнгэн шагта

			удха илгаруулжа хургаха, таабари тааха һонирхол түрүүлхэ.	Абынгаа мүнгэ тооложо ядааб. (мүншэд)
3	Тоолуур	2	Шэжэ тоолуурнуудар хэлэлгэ баяжуулга; хадуужа абалга хүгжөөнэ ; эб хамта наадажа нурана, нааданай дүрим сахижа нурана.	Тала дайда ехэл Табан хушуу мал: Морин, үнэзи, тэмээн. Хонин, үшөөямаан. Мүнөөхэзнадуулхаб? Мэнэтүргөөргара !
4	Ойгохон	2	Ойгохонтой танилсаага, анхаралтай шагналга, зурагуудыс хаража, хөөрөө үнгэргэхэ, хүүхэлдэйнүүдээр театр харуулга.	1.«» 2. « Туулайнууд»
5	хамта	8		

Хамта: 68